

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Чугунова Валерія Ігоровича

«Бюджетна політика суспільного розвитку»»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань «Управління та адміністрування»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Актуальність теми дослідження

Бюджетна політика суттєво впливає на створення відповідних умов для підвищення конкурентоспроможності національної економіки з урахуванням достатнього рівня збалансованості державних фінансів, дієвості бюджетного планування, системи міжбюджетного регулювання, державного фінансового контролю та аудиту. Вагомою умовою досягнення основних цілей бюджетної політики є розвиток інструментарію оцінки та моніторингу соціально-економічної результативності бюджетних видатків, забезпечення відповідного взаємозв'язку між досягнутими результатами та використаним обсягом бюджетних коштів. Бюджетна політика є основою для визначення ефективних інституційних фінансових механізмів забезпечення стійкості та збалансованості бюджетної системи з урахуванням трансформації економіки. З метою посилення впливу бюджетної політики на суспільний розвиток потрібно вживати заходи, спрямовані на підвищення рівня збалансованості бюджету, ефективності використання бюджетних коштів, бюджетної результативності, удосконалення міжбюджетних відносин, здійснення дієвого державного фінансового контролю. Важливим є визначення основних засад бюджетної політики суспільного розвитку, посилення взаємозв'язку між досягнутими показниками соціально-економічного розвитку країни, достатнім фінансовим забезпеченням національної оборони та використаним обсягом бюджетних коштів. Формування системи бюджетного планування відповідно до основних

завдань соціально-економічного розвитку країни потребує впровадження концептуальних підходів до визначення пріоритетів бюджетної політики. Необхідним є підвищення ролі бюджету як складової державної фінансової політики економічного розвитку, що свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи здобувача Чугунова Валерія Ігоровича.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету: «Фінансова стратегія суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0118U000047), «Фінансово-бюджетна стратегія економічного зростання» (номер державної реєстрації 0119U100577), «Фінансова політика соціально-економічного розвитку країни» (номер державної реєстрації 0121U100344), автором надано відповідні матеріали та пропозиції щодо основних напрямів бюджетної політики суспільного розвитку, бюджетного планування на середньострокову перспективу.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків дослідження

Наукові результати, висновки дисертаційного дослідження Чугунова В.І. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що обумовлено систематизацією значної кількості наукових публікацій з питань формування та реалізації бюджетної політики. Методологічною основою дослідження є відповідні положення, сформовані фінансово-економічною наукою. Виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності здійснено на достатньо високому рівні.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань формування бюджетної політики, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної аудиторської служби України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених наукових результатів дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх новизни, обґрунтованості та відповідності дисертації Чугунова В.І. спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

**Достовірність наукових положень,
висновків дослідження**

Достовірність наукових положень, висновків дослідження, які містяться в дисертаційній роботі є достатньою. Здійснено аналіз нормативно-правових актів з питань формування та реалізації бюджетної політики, статистичних та аналітичних матеріалів центральних органів державної управління, відповідних наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Наукові результати, висновки дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України при підготовці проєктів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики (довідка від 12.05.2022 р. № 67-110/1-22).

Наукова новизна результатів дослідження

Науково-прикладну спрямованість даної дисертації зумовила мета дослідження, що полягає в розкритті теоретичних засад та удосконаленні методологічних положень бюджетної політики як інструменту забезпечення розвитку суспільства, підвищення інституційної спроможності фінансово-бюджетної та соціально-економічної системи країни.

Поставлену мету досягнуто та отримано результати, які характеризуються науковою новизною.

У дисертації вперше розкрито сутність бюджетної політики як складової системи державного фінансового забезпечення суспільного розвитку, що ґрунтуються на інституційних засадах адаптивної бюджетної архітекτονіки з урахуванням відповідного рівня стійкості, динамічної збалансованості бюджету, виходячи з економічної циклічності та пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, дієвості діяльності головних розпорядників

бюджетних коштів, державного фінансового контролю та аудиту, що сприятиме підвищенню результативності використання бюджетних коштів в умовах обмеженості державних фінансових ресурсів (с. 20-34).

Важливим є подальший розвиток здобувачем положень щодо підвищення результативності програмно-цільового методу планування видатків бюджету (с.125-145).

Заслугує на увагу узагальнення та систематизація досвіду формування та здійснення бюджетної політики у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, що надасть можливість підвищити ефективність бюджетного процесу (с. 51-77).

Здобувачем удосконалено підходи щодо формування бюджетної політики у системі інституційного середовища суспільства (с. 35-51;92-106).

Автором удосконалено положення щодо особливостей формування та реалізації пріоритетів бюджетної політики в умовах економічних перетворень (с. 106-125; 125-145;162-177).

У дисертації розвинуто підходи до розробки основних напрямів бюджетної політики, бюджетного перспективного планування, що створить відповідні умови впливу бюджетного механізму на дієвість суспільно-економічних перетворень (с. 162-177; 178-189).

Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати наукового дослідження автором опубліковано у 12 наукових працях, у тому числі 4 статтях у наукових фахових виданнях, одній статті у періодичних наукових виданнях держав, які входять до Європейського Союзу, загальним обсягом 4,0 друк.арк. Ознайомлення зі змістом наукових праць свідчить про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. У дисертації визначено, що бюджетна політика як інструмент державного регулювання суспільного розвитку є сукупністю фінансових відносин, інституційного забезпечення щодо формування та використання бюджетних коштів, спрямованих на досягнення фінансово-економічної збалансованості, результативності економічних перетворень (с. 30). На нашу думку, було б доцільним більш поглиблено розкрити формування бюджетної політики у системі соціально-економічного розвитку країни.

2. У дисертаційному дослідженні визначено, що бюджетне планування виступає макроекономічним регулятором відтворювальних процесів, спрямованим на реалізацію пріоритетів соціально-економічного розвитку країни (с. 43). Водночас, важливим було б більш розгорнуто розкрити бюджетні механізми щодо підвищення якісного рівня бюджетного планування.

3. У дисертаційній роботі зазначено, що інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку (с. 97). Однак, доцільним було б поглибити дослідження впливу бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку на бюджетну результативність в умовах суспільної трансформації.

4. Автором зазначено, що бюджет виступає важливим інструментом державного регулювання економіки країни, дієві механізми та інструменти формування його дохідної частини є необхідною умовою ефективної бюджетної політики (с. 113). Водночас, слід було приділити більше уваги особливостям механізмів та інструментів формування дохідної частини бюджету.

5. У дисертаційному дослідженні визначено, що розробка середньострокових та довгострокових бюджетних прогнозів надає можливість для прийняття обґрунтованих, раціональних рішень, оцінки їх наслідків у майбутньому. Перспективне прогнозування бюджету є важливою складовою бюджетної стратегії країни. (с. 183). Разом з тим, варто було б більш поглиблено розкрити сутність перспективного прогнозування бюджету як складової динамічної бюджетної збалансованості.

Проте висловлені зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Положення дисертаційної роботи не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Наукові публікації та дисертація здобувача виконанні із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Чугунова Валерія Ігоровича на тему «Бюджетна політика суспільного розвитку» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційне дослідження за змістом відповідає обраній темі та вимогам, передбаченим наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 , Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Чугунова Валерія Ігоровича на тему «Бюджетна політика суспільного розвитку» є завершеним та самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичну цінність. Зміст дисертаційної роботи відповідає меті та завданням дослідження, отримано нові обґрунтовані наукові результати роботи. Дисертаційна робота відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. а її автор – Чугунов Валерій Ігорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07«Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

*Офіційний опонент,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Університету митної справи та фінансів,
доктор економічних наук, професор*

Л. В. Лисяк

*Лідер
Всесвіт*

*Маса Л. В. Лисяк
секретарь Т. Тюрко*

